

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Prop. 118 S

(2020–2021)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Offisielle samiske og offisielt kvensk navn
på Kongeriket Norge

Innhold

1	Innledning	5	4.3.1	Departementets forslag.....	10
			4.3.2	Høringsinstansenes innspill	10
2	Bakgrunn	5	4.3.3	Departementets vurderinger.....	11
			4.4	Retningslinjer for bruk av offisielle samiske og offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge	11
3	Gjeldende regler	6	4.4.1	Departementets forslag.....	11
3.1	Sameloven og minoritets- språkpakten	6	4.4.2	Høringsinstansenes innspill	11
3.2	Stedsnavnloven	6	4.4.3	Departementets vurderinger.....	12
3.3	Ny, helhetlig språklov	7			
4	Høringen og departementets vurderinger	7	5	Konsultasjon med Sametinget	13
4.1	Overordnet om høringen	7	6	Økonomiske og administrative konsekvenser	13
4.2	Offisielle samiske navn på Norge	9			
4.2.1	Departementets forslag	9			
4.2.2	Høringsinstansenes innspill.....	9			
4.2.3	Departementets vurderinger	9			
4.3	Offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge	10		Forslag til vedtak om offisielle samiske og offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge	15

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Prop. 118 S

(2020–2021)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Offisielle samiske og offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge

*Tilråding fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet 26. mars 2021,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Innledning

Kommunal- og moderniseringsdepartementet foreslår med dette at Stortinget vedtar å fastsette offisielle samiske og offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge. Departementet presenterer også enkle retningslinjer for bruken av de offisielle navnene.

Departementet mener det har en viktig symbolsk verdi at Stortinget vedtar offisielle samiske og offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge. Regjeringen tar saken til Stortinget med et ønske om å gi navnene bred forankring.

I tråd med endelig tilråding fra samisk stedsnavntjeneste (Sametinget) foreslår departementet *Norga* (nordsamisk), *Vuodna* (lulesamisk) og *Nöörje* (sørsamisk) som offisielle samiske navn på Norge. *Norgga gonagasriika* (nordsamisk), *Vuona gånågisriikka* (lulesamisk) og *Nöörjen gånkarijhke* (sørsamisk) foreslås som offisielle samiske navn på Kongeriket Norge.

I tråd med endelig tilråding fra kvensk stedsnavntjeneste (Språkrådet) foreslår departementet *Norja* som offisielt kvensk navn på Norge og *Norjan kuninkhaanvaltakunta* som offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge.

Departementet foreslår at genitivsformene av ordene også følger av de endelige tilrådingene fra stedsnavntjenestene.

En innføring av offisielle samiske navn og offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge vil

bekreftede og synliggjøre Norge som en mangfoldig, flerspråklig stat, og være med på å følge opp Norges forpliktelser etter Den europeiske paktens om regions- eller minoritetsspråk (minoritetsspråkpakten). Innføringen vil også muliggjøre skilting på samisk og eventuelt kvensk på riksgrenseskilt. Overordnet vil det være en bekrefteelse på statens anerkjennelse av både samenes og kvenenes lange tilhørighet til landet.

Arbeidet følger opp regjeringens målrettede plan for kvensk språk, hvor et av tiltakene er å ta vare på og sikre bruken av kvenske stedsnavn. Videre inngår det som en del av oppfølgingen av NOU 2016: 18 *Hjertespråket*, og Stortingets anmodningsvedtak 845, hvor Stortinget ber regjeringen om å ha en særlig oppmerksomhet rettet mot sørsamisk språk og sammenhengene mellom språk, kultur og næring, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte med konkrete forslag til oppfølging.

2 Bakgrunn

I dag finnes det ikke offisielle samiske eller offisielt kvensk navn på Norge eller Kongeriket Norge. Mangelen på offisielle samiske og offisielt kvensk navn på Norge har blant annet ført til at Statens vegvesen ikke kan skilte på samisk langs riksgrensen. På grenseoverganger langs riksgrensen

skal det etter skiltnormalen være skiltet med riksgrenseskilt. I Troms og Finnmark skal *Norge* også oppføres med samisk språkform etter bestemmelser i skiltnormalen, men ettersom navnene ikke framgår som offisielt vedtatt i Sentralt stedsnavnregister (SSR), har dette ikke latt seg gjøre. I SSR finnes bare de offisielle navnene *Norge*, *Noreg* og *Norway*.

I 2017 reiste Sametinget navnesak for parallellnavn til Kongeriket Norge på nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk på bakgrunn av en henvendelse fra Statens kartverk (Kartverket). I 2018 vedtok landsstyret til Norsk Målungdom en uttalelse om at regjeringen burde gi de samiske og kvenske navnene på Kongeriket Norge offisiell status. I januar 2019 anmodet Statens vegvesen Samferdselsdepartementet om å få fortgang i fastsettelsen av offisielt samisk navn på Norge, og i mai 2019 besluttet regjeringen å utrede offisielle samiske navn og offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge. Det ble også besluttet å foreslå retningslinjer for offisiell bruk av navnene.

I 2019 og 2020 utredet Kommunal- og moderniseringsdepartementet spørsmålet, i tett dialog med Sametinget, Språkrådet og sentrale kvenske organisasjoner og språkmiljøer. Departementet ba de mest sentrale aktørene om innspill til både navn og retningslinjer. Departementet har også hatt dialog med Kartverket og Statens vegvesen i arbeidet med utredningen.

3 Gjeldende regler

3.1 Sameloven og minoritetsspråkpakten

Sameloven § 1-5 slår fast at samisk og norsk er likeverdige språk, og språkene er likestilt etter bestemmelser i sameloven kapittel 3. Sameloven har ikke særskilte regler om bruk av samiske stedsnavn. Vedtak av navn på landet på nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk vil imidlertid være i samsvar med samelovens formål om «å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe i Norge kan sikre og utvikle sitt språk (...)», jf. § 1-1. På samme måte er vedtak av nye samiske navn på landet også i tråd med grunnlovsvernet som følger av § 108, som pålegger statens myndigheter «å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.»

Norge har ratifisert Europarådets pakt for regions- eller minoritetsspråk (minoritetsspråkpakten), og har dermed påtatt seg et spesielt ansvar for å støtte tiltak som skal ta vare på, styrke

og videreutvikle minoritetsspråkene. I Norge er blant annet nordsamisk, lulesamisk, sørsamisk og kvensk definert som minoritetsspråk som har beskyttelse etter minoritetsspråkpakten. Nordsamisk har det strengeste vernet og er beskyttet av minoritetsspråkpakten del II og III. Lulesamisk, sørsamisk og kvensk har beskyttelse etter minoritetsspråkpakten del II.

Minoritetsspråkpakten del II artikkel 7 nr. 1 bokstav a forplikter staten til å anerkjenne minoritetsspråk som et uttrykk for kulturell rikdom. Etter minoritetsspråkpakten del III artikkel 10 nr. 2 bokstav g forplikter staten seg til å tillate og/eller oppmuntre til bruk eller innføring av tradisjonelle og korrekte former av stedsnavn på minoritetsspråk. Vedtak av offisielt nordsamisk, lulesamisk, sørsamisk og kvensk navn på landet åpner for synliggjøring av navnene i det offentlige rom og stadfester navnene som viktige, nasjonale kulturminner.

3.2 Stedsnavnloven

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har i samråd med Kulturdepartementet vurdert om samiske og kvensk navn på Kongeriket Norge bør vedtas etter stedsnavnloven. Kulturdepartementet forvalter stedsnavnloven. Formålet med stedsnavnloven er å ta vare på stedsnavn som språklige kulturminner, gi dem en skriftform som er praktisk, og som ikke skygger for meningsinnholdet i navnet, og medvirke til kjennskap til og aktiv bruk av navnene. Loven skal sikre hensynet til norske, samiske og kvenske stedsnavn i samsvar med nasjonalt lovverk og internasjonale avtaler og konvensjoner.

Etter stedsnavnloven § 7 er Kartverket vedtaksmyndighet for gårdsnavn, seternavn, naturnavn, navn på reinbeitedistrikt og navn på statlige anlegg. Kommunene vedtar navn på tettsteder, grender, kommunale gater, torg osv., innenfor kommunens grenser. De norske navnene *Norge* og *Noreg* er ikke behandlet etter reglene i stedsnavnloven. Departementene kom på den bakgrunn fram til at vedtaket om offisielle navn på landet på samiske og kvensk språk heller ikke bør gjøres etter reglene i stedsnavnloven.

Kulturdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet mener likevel at stedsnavnloven har saksbehandlingsregler som er relevante å bruke for å komme fram til samiske og kvensk navn på Kongeriket Norge, og mener at både regler om valg av navn og regler om fastsetting av skrivemåte bør gjøres etter prinsippene i stedsnavnloven. For eksempel slår § 8 i stedsnavn-

loven fast at navnevalget skal høres og at lokale organisasjoner med tilknytning til stedsnavnet er regnet som parter i saken. Det er viktig å understreke at et navnevalg oftest innebærer å videreføre et navn som allerede har både muntlig tradisjon på et sted og som det kan dokumenteres at har vært i offentlig bruk. Derfor er navnevalget avgrenset av bestemmelsene om navnevern i § 3, som hindrer at navn fra ett språk overtar for navn på et annet, og som sikrer at man ikke tar i bruk navn med tradisjon fra andre steder. I § 4 heter det at man ved fastsetting av skrivemåte skal ta utgangspunkt i gjeldende rettskrivingsprinsipper for samisk og kvensk. Av § 13 framgår det at Språkrådet er stedsnavntjeneste for norske og kvenske stedsnavn og at Sametinget er stedsnavntjeneste for samiske stedsnavn. Stedsnavntjenestene skal gi rettledning og tilråding om skrivemåten av stedsnavn, navneskikk og navnsetting før vedtak. Tjenestene kan også uttale seg om bruk av stedsnavn.

3.3 Ny, helhetlig språklov

I Prop. 108 L *Lov om språk* (språklova) foreslår Kulturdepartementet å gi samiske språk status som urfolksspråk. Loven gir etter forslaget ingen nye rettigheter til samiske språkbrukere, men innlemmer samiske språk i et helhetlig fundament for en aktiv språksikringspolitikk. Etter forslag til formålsparagraf skal det offentlige bruke, utvikle og styrke samiske språk. Hver sektor har ansvar for å vurdere aktive tiltak som styrker samiske språk som samfunnsbærende. Videre er forslaget i Prop. 108 L *Lov om språk* (språklova) å formalisere statusen til kvensk språk som nasjonalt minoritetsspråk, i tråd med minoritetsspråkpakten. Etter formålsparagrafen foreslås det at offentlige organer skal verne og fremme kvensk språk.

4 Høringen og departementets vurderinger

4.1 Overordnet om høringen

Kommunal- og moderniseringsdepartementet sendte 20. oktober 2020 på høring et forslag til offisielle samiske og offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge og et forslag til enkle retningslinjer for bruk av navnene. Høringsfristen ble satt til 22. januar 2021.

Høringsnotatet ble sendt til følgende instanser:

Finansdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet

Kulturdepartementet
Samferdselsdepartementet
Utenriksdepartementet

Sametinget

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet
Domstolsadministrasjonen
Kartverket
Kulturrådet
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Norges institusjon for menneskerettigheter
Politidirektoratet
Språkrådet
Statens vegvesen
Utlendingsdirektoratet

Divvun
Giellatekno
Nord universitet
Samisk høyskole
Senter for samiske studier
UNESCO
Universitet i Tromsø – Norges arktiske universitet

Nordland fylkeskommune
Troms og Finnmark fylkeskommune
Trøndelag fylkeskommune

Alta kommune
Balsfjord kommune
Bardu kommune
Berlevåg kommune
Båtsfjord kommune
Dyrøy kommune
Gamvik kommune
Gratangen kommune
Hamarøy kommune
Hammerfest kommune
Harstad kommune
Hasvik kommune
Hattfjelldal kommune
Ibestad kommune
Karasjok kommune
Karlsøy kommune
Kautokeino kommune
Kvæfjord kommune
Kvænangen kommune
Kåfjord kommune
Lavangen kommune
Lebesby kommune
Loppa kommune
Lyngen kommune
Målselv kommune
Måsøy kommune

Nesseby kommune	Samenes folkeforbund
Nordkapp kommune	SámiNisson forum
Nordreisa kommune	
Porsanger kommune	Følgende instanser hadde merknader:
Røros kommune	Sametinget
Røyrvik kommune	
Salangen kommune	Kriminalomsorgsdirektoratet
Senja kommune	Kulturrådet
Skjervøy kommune	Norges institusjon for menneskerettigheter
Snåsa kommune	Språkrådet
Storfjord kommune	Statens vegvesen
Sørreisa kommune	Sámi allaskuvla / Samisk høgskole
Sør-Varanger kommune	
Tana kommune	Nordland fylkeskommune
Tjeldsund kommune	Trøndelag fylkeskommune
Tromsø kommune	
Vadsø kommune	Kåfjord kommune
Vardø kommune	Porsanger kommune
	Sør-Varanger kommune
	Vadsø kommune
Aajege – samisk språk og kompetansesenter, Røros	
Áltá Sámi Giellaguovddáš	Den norske UNESCO-kommisjonen
Árran – Lulesamisk senter	Kvensk språksenter, Vadsø
Ástávuona giellagoahhtie, Lavangen	Porsanger kvenske språksenter
Gáisi Giellaguovddáš, Tromsø	Storfjord språksenter og Kvænangen språksenter
Gieleaernie, Røyrvik	Ä'vv Skoltesamisk museum
Gielem nastedh, Snåsa	
Halti kvenkultursenter	Kainun institutti – Kvensk institutt
Isak Saba guovddáš, Nesseby	Kväänin kielitinka – Kvensk språkting
Kvensk institutt	Norsk Målungdom
Kvænangen språksenter	Norske kveners forbund
Pitesamisk senter	Norske Samers Riksforbund
Porsanger kvenske språksenter	Nynorsk forum
Samisk hus, Oslo	Skibotn Kvenforening
Samisk språk- og kultursenter, Porsanger	
Samisk språksenter, Kåfjord	Inge Lodewijks
Senter for nordlige folk	Olav Digre
Sijti Jarngge – Samisk kultur og utviklingssenter	
Storfjord språksenter, Skibotn	Følgende instanser svarte at de ikke hadde merknader til forslaget:
Stormen samiske senter	
Tana samiske språksenter	Justis- og beredskapsdepartementet
Vadsø kvenske språksenter	Kulturdepartementet
Várdobaiki samisk senter, Evenes	Utenriksdepartementet
	Domstoladministrasjonen
Foreningen for skolte-/østsamene i Neiden	
Kvenlandsforbundet	
Kvääninuoret – Kvenungdommen	
Mearrašiida	
Noereh – samisk ungdomsorganisasjon	
Noregs Mållag	
Norsk finsk interesseorgan	
Norsk Målungdom	
Norske kveners forbund	
Norske Samers Riksforbund	
Norsk-finsk forbund	

Et stort flertall av høringsinstansene er positive til å fastsette offisielle samiske og offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge. Språkrådet uttaler blant annet at «[d]ette vil være et viktig løft for fremming og synliggjøring av disse språkene.» Flere påpeker at dette er en viktig bekreftelse og anerkjennelse av både samenes og kvenenes tilhørighet til landet, og at det vil stadfeste og synliggjøre Norge som en mangfoldig og flerspråklig stat.

Departementet vil i det følgende gi en omtale av høringen, høringsinnspillene og departementets vurderinger. Omtalen er delt inn i tre deler: Offisielle samiske navn på Norge, offisielt kvensk navn på Norge og retningslinjer.

4.2 Offisielle samiske navn på Norge

4.2.1 Departementets forslag

Departementet sendte på høring følgende forslag til offisielle samiske navn på Norge, basert på tilråding fra Sametinget av 6. juni 2020.

Nominativ:

Nordsamisk:

Norge: *Norga*

Kongeriket Norge: *Norgga Gonagasriika*

Lulesamisk:

Norge: *Vuodna*

Kongeriket Norge: *Vuona Gånågisriikka*

Sørsamisk:

Norge: *Nöörje*

Kongeriket Norge: *Nöörjen Gånkarijhke*

Genitiv:

Nordsamisk:

Norge: *Norgga*

Kongeriket Norge: *Norgga Gonagasriika*

Lulesamisk:

Norge: *Vuona*

Kongeriket Norge: *Vuona Gånågisriikka*

Sørsamisk:

Norge: *Nöörjen*

Kongeriket Norge: *Nöörjen Gånkarijhken*

4.2.2 Høringsinstansenes innspill

Høringsinstansene er svært positive til forslaget om å vedta offisielle navn på Kongeriket Norge på nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk. Flere uttaler at de ikke har forutsetninger for å vurdere de konkrete navneforslagene, men stiller seg bak Sametingets foreløpige tilråding.

Etter at høringsbrevet var sendt ut sendte Sametinget en *endelig* tilråding 10. november 2020, hvor de presiserte at de samiske navnene for kongeriket, altså gonagasriika, gånågisriikka og gånkarijhken, skal skrives med liten forbokstav.

Sametinget viser i sitt høringsinnspill til det samme poenget som i den endelige tilrådingen. I tillegg påpeker de en skrivefeil i høringsbrevet: genitivsformen av det nordsamiske ordet for kongeriket skal rettes fra *Norgga Gonagasriika* (én k) som det sto i høringsbrevet til *Norgga gonagasriikka* (to kk-er).

Fire høringsinstanser, *Sametinget*, *Norske Samers Riksforbund (NSR)*, *Ä'vv Skoltesamisk museum* og *Sør-Varanger kommune* peker i sine høringsinnspill på at det også bør fastsettes offisielle navn på andre samiske språk enn nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk. *Ä'vv Skoltesamisk museum* og *Sør-Varanger kommune* foreslår at det også bør vedtas offisielt skoltesamisk navn, mens *Sametinget* og *NSR* mener at det bør vedtas offisielle navn på både umesamisk, pitesamisk og skoltesamisk. *Sametinget* påpeker at stedsnavnforskriften siden 2017 har gitt hjemmel til å vedta og bruke skoltesamiske navn. Videre skal Kulturdepartementet i år fornye stedsnavnforskriften og har foreslått å inkludere umesamisk og pitesamisk i forskriften. *Sametinget* mener derfor det er naturlig og viktig å fastsette også umesamisk, pitesamisk og skoltesamisk navn på Kongeriket Norge.

4.2.3 Departementets vurderinger

Departementet tar *Sametingets* innspill til grammatiske endringer til følge og foreslår på den bakgrunn at de offisielle samiske navnene på Kongeriket Norge fastsettes i tråd med *Sametingets* endelige tilråding av 10. november 2020:

Nominativ

Nordsamisk:

Norge: *Norga*

Kongeriket Norge: *Norgga gonagasriika*

Lulesamisk:

Norge: *Vuodna*

Kongeriket Norge: *Vuona gånågisriikka*

Sørsamisk:

Norge: *Nöörje*

Kongeriket Norge: *Nöörjen gånkarijhke*

Genitiv:

Nordsamisk:

Norge: *Norgga*

Kongeriket Norge: *Norgga gonagasriikka*

Lulesamisk:

Norge: *Vuona*

Kongeriket Norge: *Vuona gånågisriikka*

Sørsamisk:

Norge: *Nöörjen*

Kongeriket Norge: *Nöörjen gånkarijhken*

Når det gjelder spørsmålet om å også fastsette offisielle navn på umesamisk, pitesamisk og skoltesamisk, mener departementet at dette eventuelt må behandles i en egen sak på et senere tidspunkt. Det er bare nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk navn som har vært gjenstand for utredning og høring i denne saken. Å inkludere umesamisk, pitesamisk og skoltesamisk nå ville være å reise en ny navnesak, med flere nye momenter. Departementet står på den bakgrunn fast ved at det kun bør fastsettes offisielle navn på nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk nå.

4.3 Offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge

4.3.1 Departementets forslag

Etter innspill fra Språkrådet og sentrale kvenske organisasjoner og språkmiljøer sendte departementet på høring *Norja* som forslag til offisielt kvensk navn på Norge. På bakgrunn av uenighet i språkmiljøene om hvordan ordet *kongeriket* skal oversettes til kvensk ba departementet om høringsinstansenes innspill til to alternativer for Kongeriket Norge på kvensk: *Norjan Kuningasvaltakunta* (foreslått av Norske kveners forbund og foreløpig tilråding fra Språkrådet) og *Norjan Kuningasriikki* (foreslått av Kvensk språkting).

4.3.2 Høringsinstansenes innspill

Høringsinstansene er svært positive til forslaget om å vedta offisielt navn på Kongeriket Norge på kvensk.

I høringen stiller *Språkrådet* seg positiv til begge departementets forslag til kvensk navn på Kongeriket Norge, men påpeker at stor forbokstav

i ordene *kuningasriikki* og *kuningasvaltakunta* ikke er i tråd med kvensk rettskriving.

Av høringsinstansene som hadde innspill til navnene, var alle enige om at *Norja* bør vedtas som det offisielle kvenske navnet på Norge.

Som i innspillene departementet fikk i *forkant* av høringen er det også i høringen ulike forslag til hvordan ordet kongeriket skal oversettes til kvensk. I høringsrunden kom det også inn flere ulike stave- og bøyingsformer av forslagene som hadde vært på høring.

Av høringsinstansene som uttaler seg om ordet kongeriket, støtter sju *kuningasriikki/kuningasriiki*. Fem av disse, *Kvensk institutt*, *Kvensk språksenter i Vadsø*, *Porsanger kommune*, *Porsanger kvenske språksenter* og en privatperson, foreslår at ordet vedtas med stavemåte *kuningasriikki* (to kk-er). To av disse, *Skibotn kvenforening* og *Vadsø kommune*, foreslår at ordet vedtas med stavemåte *kuningasriiki* (én k).

De som støtter *kuningasriikki/kuningasriiki* vektlegger at det er et ord som er mer kjent blant nye og unge språkbrukere og at ordet er lett gjenkjennelig uavhengig av kvensk språklig tilhørighet eller språkkunnskap. Vadsø kommune sier at dette er den eneste betegnelsen på rike som er kjent i Vadsø-området.

Fem av høringsinstansene støtter *kuningasvaltakunta/kuninkhaanvaltakunta*. *Norske kveners forbund*, *Storfjord språksenter*, *Kvænangen språksenter* og *UNESCO-kommisjonen* foreslår at første ledd av ordet, som betyr «konge», skrives i nominativform, *kuningasvaltakunta*. Dette var også forslaget som ble omtalt i departementets høring. Kvensk språkting foreslår at *konge* skrives i genitivform *kuninkhaanvaltakunta*. Storfjord språksenter og Kvænangen språksenter skriver også at genitivform i første ledd av ordet er en mulig løsning.

De som støtter *kuningasvaltakunta/kuninkhaanvaltakunta* understreker at dette er et mer tradisjonelt kvensk ord enn *riiki/riikki*, som enkelte omtaler som et låneord fra finsk. Stedsnavnloven understreker prinsippet om bevaring av ord som kulturminner, noe som taler for *valtakunta*, ifølge flere høringsinstanser. Noen argumenterer også med at det er en utfordring med *riiki/riikki* at det har to stavemåter. De som argumenterer for bruk av genitivform bruker som hovedargument at det vil følge rettskrivingen til alle de kvenske variantene.

De fleste av høringsinstansene understreker at dersom et av ordene de ikke opprinnelig støttet blir valgt, vil de likevel slutte seg til vedtaket som fattes. Det viktigste er å få vedtatt et offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge.

4.3.3 Departementets vurderinger

1. februar 2021 inviterte departementet sentrale kvenske organisasjoner og språkmiljøer som hadde kommet med innspill i høringsrunden, til et møte med formål om å bli enige om kvensk navn på *Kongeriket Norge*. Departementet foreslo her at siste del av ordet kongeriket fastsettes som *valtakunta* og ikke *riikki/riiki*. I dette forslaget la departementet avgjørende vekt på stedsnavnlovens prinsipp om å bevare stedsnavn som kulturminner. Ingen av deltakerne i møtet motsatte seg dette.

I møtet støttet Språkrådet forslaget som hadde kommet fra Kvensk språkning i høringen, om bruk av genitivsform i første ledd av ordet for kongeriket, *kuninkhaan*. Språkrådet la også til at *kuninkhaan* er en bøyning som favner alle de kvenske dialektene, og slik sett er en mer inkluderende og samlende form. Norske kveners forbund, Kvenungdommen og Kvensk institutt motsatte seg heller ikke forslaget til Kvensk språkning.

I etterkant av møtet mottok departementet Språkrådets endelige tilråding i saken, som også departementet stiller seg bak:

Nominativ

Norge: *Norja*

Kongeriket Norge: *Norjan kuninkhaanvaltakunta*

Genitiv:

Norge: *Norjan*

Kongeriket Norge: *Norjan kuninkhaanvaltakunnan*

Departementet ser det formelt problematiske i at *Norjan kuninkhaanvaltakunta* i seg selv ikke har vært på offentlig høring, men velger likevel å stille seg bak Kvensk språktings forslag og Kvensk stedsnavntjenestes tilråding. Tilslutningen til dette forslaget som ble gitt fra de andre kvenske institusjonene på møtet 1. februar 2021 viser at navnet har legitimitet i kvenske miljøer.

4.4 Retningslinjer for bruk av offisielle samiske og offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge

4.4.1 Departementets forslag

Kommunal- og moderniseringsdepartementet fikk i forkant av høringen få forslag til hvordan retningslinjer for bruken av navnene kunne utformes. Siden det ikke finnes retningslinjer for

bruken av *Norge/Noreg* eller *Norway*, foreslo departementet at det heller ikke bør fastsettes detaljerte retningslinjer for når og hvordan samiske og kvensk navn på Kongeriket Norge skal brukes.

Departementet sendte følgende enkle retningslinjer på høring:

«Retningslinjene gjelder for offentlige organer i utøvelsen av deres offentlige virksomhet.

Formålet med retningslinjene er å legge til rette for at statens myndigheter kan ta i bruk offisielle samiske og offisielt kvensk navn på Norge og Kongeriket Norge. Offisiell bruk av samiske og kvensk navn på landet vil bekrefte og synliggjøre Norge som en mangfoldig, flerspråklig stat.

Ved offisiell bruk av norsk navn på Norge og Kongeriket Norge skal statens myndigheter, på eget initiativ, vurdere om ett eller flere av de samiske navnene og/eller kvensk navn, skal brukes.

Med samiske språk menes her nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk.

Samiske eller kvensk navn på Norge eller Kongeriket Norge kan for eksempel brukes på kart, skilt, i register sammen med eventuelt norsk navn, eller lignende. Dette er verken en uttømmende eller forpliktende oppstilling av eksempler.»

4.4.2 Høringsinstansenes innspill

De fleste av høringsinstansene tar ikke stilling til departementets forslag til retningslinjer. Enkelte er positive, som *Statens vegvesen*, som påpeker at de foreslåtte retningslinjene sikrer et fleksibelt rammeverk for bruken av navnene.

Av de instansene som uttaler seg om utformingen av retningslinjene, er de fleste skeptiske til at retningslinjene ikke er mer konkrete. Flere frykter at de samiske og kvenske navnene ikke vil bli brukt dersom bruken ikke er tydeligere regulert. De fleste av disse høringsinstansene er mest opptatt av at retningslinjene bør regulere når navnene skal stå på skilt langs riksgrensen, men enkelte nevner også kart, havner, flyplasser, pass, frimerker og ID-kort. Noen høringsinstanser mener det viktigste er at navnene blir synlige i tradisjonelle samiske og kvenske områder, mens andre mener navnene også bør være synlige på større hovedfartsårer inn i Norge, som for eksempel Oslo lufthavn, Gardermoen.

Norske Samers Riksforbund mener det bør komme fram en tydelig oppfordring om at statens myndigheter bør bruke de samiske navnene ved offisiell bruk av norsk navn på Norge.

Norske kveners forbund mener retningslinjene ikke må utformes så generelt at man kan glemme å ta med kvensk navn der det er mulig og naturlig. Forbundet mener retningslinjene bør utformes så det framgår eksplisitt hvor det skal skiltes på kvensk.

Sametinget foreslår at retningslinjene inkluderer en bestemmelse om at alle grenseoverganger mellom Europavei 105 (E105) og Fylkesvei 218 (Fv218) skal skiltes på samisk – det vil si alle grenseoverganger fra og med Engerdal kommune i Innlandet og nordover. Sametinget er bekymret for forslaget om at beslutningen om når navnene skal brukes i størst mulig grad bør legges til det offentlige organet som tar navnet i bruk, og mener det kan føre til at samiske navn ikke tas i bruk, for eksempel på skilt.

Sámi allaskwola – Samisk høyskole peker på at dersom det ikke utarbeides retningslinjer for bruk av navnene, hvor det klart blir henvist til lovgrunnlaget for retten til likestilling av språkene, er sannsynligheten stor for at de samiske og det kvenske navnet ikke blir tatt hensyn til i den offentlige bruken.

4.4.3 Departementets vurderinger

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har forståelse for høringsinstansenes bekymring for at generelle retningslinjer gir risiko for at navnene ikke blir tatt i bruk, men mener likevel det er mest formålstjenlig å ikke detaljregulere bruken.

I arbeidet med utredningen av offisielle samiske og offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge har departementet vært i kontakt med en rekke organer som vil kunne benytte seg av disse navnene. Avveiningen av hvilke offisielle navn på landet som skal brukes i hvilke tilfeller er såpass komplisert at departementet mener det er bedre å etablere overordnede retningslinjer. For eksempel har Politidirektoratet i arbeidet med å innføre nye ID-kort og pass med ledetekst på bokmål, nynorsk, nordsamisk og engelsk, støtt på utfordringer knyttet til at retningslinjer for utforming av pass er internasjonale. I 2014 besluttet regjeringen at det nye nasjonale ID-kortet planlegges utstedt med ledetekst på disse fire språkene. I dette konkrete tilfellet besluttet regjeringen hvilke språk som skulle benyttes, men Politidirektoratet har også gitt tilbakemelding om at det ikke ville vært fysisk plass til å innlemme flere språk, og at det er internasjonale reguleringer og hensyn til sikkerhet i passene som legger begrensninger på hvordan de kan utformes. Kommunal- og moderniseringsdepartementet er

opptatt av at retningslinjene som fastsettes her ikke må bryte med andre retningslinjer de aktuelle organene er forpliktet til, nasjonale eller internasjonale.

Arbeidet til Kartverket viser også viktigheten av å ikke detaljregulere når og hvordan de offisielle navnene på landet skal tas i bruk. For eksempel bruker mange oversiktskart og sjøkart alltid *Norway*, i tråd med standarder fastsatt av International Hydrographic Organization (IHO). Dette er av hensyn til sikkerhet, og for at kartene skal være enkle å bruke for alle som ferdes i havområdene. Kartverket viser også til at i dagens kartdatabaser for norske landkart opptrer *Norge* kun på kart i liten målestokk, altså på kart som for eksempel viser Norden eller Europa. På disse kartene vil det være for liten plass til å vise mer enn ett navn på kongeriket.

Når det gjelder å inkludere detaljer om skilting i retningslinjene viser Statens vegvesen til at bestemmelser om bruk av samiske og kvensk navn på offentlige trafikkskilt bør framgå av Vegdirektoratets vegnormal N300 (Trafikkskilt), ikke i en generell retningslinje utformet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet. I N300 er det gitt nærmere bestemmelser for anvendelse, utforming, størrelse og plassering av offentlige trafikkskilt, jf. skiltforskriften § 35. Bestemmelsene i N300 er bindende for vedtaksmyndighetene. N300 har bestemmelser om bruk av stedsnavn og skrivemåten for stedsnavn. Når et stedsnavn er godkjent for offentlig bruk, skal Statens vegvesen av eget tiltak bruke dette på offentlige trafikkskilt.

Som eksemplene over viser, vil en detaljert regulering av bruken av offisielle navn på landet kunne komme i konflikt med andre hensyn, som sikkerhet, teknisk gjennomførbarhet, internasjonale standarder og reguleringer. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har derfor kommet til at det bare bør være overordnede retningslinjer for bruken av nye offisielle navn på Norge, til tross for innvendingene fra enkelte høringsinstanser. På denne måten sikres et fleksibelt rammeverk for bruken av nye offisielle navn. Samtidig blir hensynet til at et eller flere navn kan brukes når det er ønsket, teknisk mulig og hensiktsmessig, ivaretatt. Departementet mener at beslutningen om når navnene skal brukes i størst mulig grad bør legges til det offentlige organet som tar navnet i bruk.

Selv om departementet ikke finner det hensiktsmessig å ta inn detaljer om skilting i retningslinjene, vil Kommunal- og moderniseringsdepartementet, i samråd med Samferdselsdepartementet, initiere en prosess overfor Statens vegvesen for å

sikre at det blir skiltet i tråd med Sametingets ønske.

Departementet vil framholde at å fastsette offisielle navn på Norge på flere språk også innebærer en klar oppfordring til ulike offentlige organer om å ta navnene i bruk, så langt det er praktisk mulig og hensiktsmessig.

På denne bakgrunn foreslår departementet følgende retningslinjer for bruk av offisielle samiske og offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge:

«Retningslinjene gjelder for offentlige organer i utøvelsen av deres offentlige virksomhet.

Formålet med retningslinjene er å legge til rette for at statens myndigheter kan ta i bruk offisielle samiske og offisielt kvensk navn på Norge og Kongeriket Norge. Offisiell bruk av samiske og kvensk navn på landet vil bekrefte og synliggjøre Norge som en mangfoldig, flerspråklig stat.

Ved offisiell bruk av norsk navn på Norge og Kongeriket Norge skal statens myndigheter, på eget initiativ, vurdere om ett eller flere av de samiske navnene og/eller det kvenske navnet skal brukes.

Samiske eller kvensk navn på Norge eller Kongeriket Norge kan for eksempel brukes på kart, skilt, i register sammen med eventuelt norsk navn, eller lignende. Dette er verken en uttømmende eller forpliktende opplisting av eksempler.»

5 Konsultasjon med Sametinget

Sametinget ba 29. januar 2021 om konsultasjon i saken. Konsultasjonsmøtet ble gjennomført 8. februar. Utgangspunktet for konsultasjonen var departementets forslag til overordnede retningslinjer for bruk av samiske navn på Norge. I disse retningslinjene ønsket Sametinget å ta inn en spesifikk bestemmelse om at alle grenseoverganger i samiske områder skal skiltes på samisk.

Konklusjonen fra møtet var at Kommunal- og moderniseringsdepartementet foreslår overordnede retningslinjer for bruken av navnene, i tråd

med forslaget som ble sendt på høring. Sametinget og departementet oppnådde også enighet om at selv om departementet ikke finner det hensiktsmessig å ta inn detaljer om skilting i retningslinjene, vil Kommunal- og moderniseringsdepartementet, i samråd med Samferdselsdepartementet, initiere en prosess overfor Statens vegvesen for å sikre at det blir skiltet i tråd med Sametingets ønske.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Kommunal- og moderniseringsdepartementet er ikke kjent med at det er noen vesentlige økonomiske og administrative kostnader ved å innføre offisielle samiske og offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge. Eventuelle kostnader knytter seg til om etater, kommuner, fylkeskommuner og andre oppdaterer sine systemer, skilt, dokumenter etc. med offisielle navn på landet, etter eget ønske eller for å oppfylle eksisterende retningslinjer eller regelverk. Kartverket melder at det vil være utgifter i størrelsesorden 150 000 kroner knyttet til søkefunksjoner for riktig bruk av navn på ulike oversiktskart.

Statens vegvesen mener det kan bli aktuelt å endre riksgrenseskilt på grenseoverganger til Russland, Finland og Sverige. Statens vegvesen har kartlagt elleve grenseoverganger der de mener det kan være relevant å endre riksgrenseskilt. Utgifter for skiltoppsettene vil være avhengig av antall bokstaver i navnene og lokale forhold. Det vil påløpe direkte utgifter knyttet til montering, transport og oppsett av nye skilt, i tillegg til administrative utgifter som inngår i Statens vegvesens ordinære skiltarbeid. Statens vegvesen vil vurdere inndekning av utgiftene til dette innenfor de årlige budsjettammene.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet legger til grunn at dersom Stortinget vedtar de offisielle navnene som foreslått her, vil relevante offentlige organer kunne dekke eventuelle utgifter innenfor egne budsjettammer.

Offisielle samiske og offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om offisielle samiske og offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om offisielle samiske og offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til vedtak om offisielle samiske og offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge

I

Som offisielle samiske navn på Norge fastsettes *Norga* (nordsamisk), *Vuodna* (lulesamisk) og *Nöörje* (sørsamisk).

Som offisielle samiske navn på Kongeriket Norge fastsettes *Norgga gonagasriika* (nord-samisk), *Vuona gånågisriikka* (lulesamisk) og *Nöörjen gånkarijhke* (sørsamisk).

II

Som offisielt kvensk navn på Norge fastsettes *Norja*.

Som offisielt kvensk navn på Kongeriket Norge fastsettes *Norjan kuninkhaanvaltakunta*.

